

структуру чинної системи документації та забезпечити краще розуміння змін управлінським та виконавчим персоналом транспортного підприємства.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні впливу положень ДСТУ ISO 9001:2015 на функціонування підсистеми електронного документообігу у складі інформаційно-аналітичної системи управління транспортним підприємством.

Список використаної літератури

1. Державний класифікатор управлінської документації. ДК 010-98 / упор. С. М. Бугай. — Вид. офіц. — Київ : Держстандарт України, 1999. — 53 с.
2. Климчук Л. В. Класифікація документів: досвід, історіографічний аналіз // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2014. — № 2. — С. 35—38.
3. Документація СМК // Management. — 2018. — Режим доступу: <http://iso-management.com/smk/dokumentatsiya-smk/> (01.04.2018). — Назва з екрана.
4. Криворучко О. М. Формування бізнес-процесної моделі автотранспортного підприємства / О. М. Криворучко, Ю. О. Сукач // Економіка транспортного комплексу. — 2014. — № 23. — С. 91—103.
5. Криворучко О. М. Менеджмент бізнес-процесів автотранспортних підприємств : монографія / О. М. Криворучко, Ю. О. Сукач. — Харків : ХНАДУ, 2012. — 244 с.
6. Крикун О. О. Сумісність і узгодження нової версії стандарту ISO 9001:2015 з міжнародними стандартами щодо систем менеджменту якості / О. О. Крикун // Економіка і суспільство. — № 7. — 2016. — С. 378—384.
7. Кудлай В. О. Класифікація документів у системі управління якістю підприємства / В. О. Кудлай // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2012. — № 3—4. — С. 17—23.

8. Лейко Т. І. Реінжиніринг бізнес-процесів : навчально-практичний посібник у схемах і таблицях / Т. І. Лейко, А. В. Котлик. — Харків : ХНЕУ, 2009. — 80 с.
9. Системи управління якістю. Вимоги : (ISO 9001:2015, IDT) : ДСТУ ISO 9001:2015. — [Чинний від 2016-07-01]. — Київ : ДП "УкрНДНЦ", 2016. — IX, 22 с.
10. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів : (ISO 9000:2015, IDT) : ДСТУ ISO 9000:2015. — [Чинний від 2016-07-01]. — Київ : ДП "УкрНДНЦ", 2016. — V, 45 с.

Проанализированы проблемы классификации документации транспортного предприятия на основе требований международного стандарта ДСТУ ISO 9001:2015. Рассмотрена терминология стандарта и общие классификационные признаки документации. Определены виды и группы документов в системе управления качеством транспортного предприятия; приведены общие рекомендации по их практической организации.

Problems of classification of documentation of a transport enterprise on the basis of requirements of the standard ISO 9001:2015 are characterized. The standard terminology and general classification criteria of documents are considered. The types of necessary documents in the quality management system in the terminology of the standard ISO 9000:2015. The types and groups of documents in the transport management system quality management system are determined; general recommendations on their practical organization are considered.

Надійшла до редакції 5 квітня 2018 року

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 34:001.102](477)

Оксана Капралюк,
кандидат сільськогосподарських наук,
завідувач відділу науково-методичної роботи
та реферування ННСГБ НААН

Система законодавчого забезпечення інформаційної діяльності

У статті проаналізовано нормативно-правові аспекти регулювання інформаційної діяльності.

Ключові слова: інформація, правове забезпечення, нормативні документи, Конституція України.

В Україні розроблено доволі широку нормативно-правову базу щодо регулювання інформаційних відносин. Значний масив нормативно-правових актів прямо або опосередковано регулює відносини, об'єктом яких є інформація. Всього в нашій державі діє майже 260 законів України, 290 постанов Верховної Ради України нормативного змісту, 375 указів та 87 розпоряджень Президента України, 1160 постанов та 210 розпоряджень Кабінету Міністрів України, понад

1000 нормативних актів міністерств і відомств, які регулюють інформаційні відносини [1].

Розглянемо основні документи. В Конституції України (ст. 34) зазначено, що кожен громадянин має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на власний вибір [2].

У Законі України "Про бібліотеки і бібліотечну справу в Україні" № 955-VIII від 28.01.2016 визначено

права громадян на забезпечення доступності до інформації, яка збирається, зберігається та надається у тимчасове користування бібліотеками. Цей документ регламентує державну політику в галузі бібліотечної справи. Крім того, закон визначає основні напрями бібліотечної діяльності, а саме: формування документально-інформаційних ресурсів; їхнє зберігання; бібліотечне обслуговування. Зазначимо, що державна політика України в галузі бібліотечної діяльності передусім ґрунтується на принципах науковості, загальнодоступності й безоплатності основних послуг бібліотек. Саме ці пріоритети зумовили напрями діяльності в цій сфері: стимулювання розвитку бібліотечної справи через розширення матеріально-технічної бази, введення єдиної державної системи реєстрації носіїв інформації; створення умов для зберігання фондів, їхнього комплектування та матеріально-технічного забезпечення, а також сприяння науковим дослідженням. У законі також зазначено, що держава фінансує створення інформаційних мереж і телекомунікаційних систем для інформаційного обміну, входження у світові глобальні комп'ютерні мережі, об'єднання та забезпечення доступності розподілених бібліотечних ресурсів; стимулює їх взаємовикористання через систему міжбібліотечного абонементу, зведених каталогів, депозитаріїв, обмінних бібліотечних фондів, інтеграцію бібліотек України у світовий інформаційний простір [3].

У Законі України "Про інформацію" № 1774-VIII (91774-17) від 6.12.2016 визначено загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплено право особи на інформацію в усіх сферах суспільного і державного життя України, визначено статус учасників інформаційних відносин, регламентовано питання доступу до даних та їхнього захисту тощо. Дія цього закону поширюється на інформаційні відносини, які виникають у всіх сферах життя й діяльності суспільства та держави при одержанні, використанні, поширенні та зберіганні інформації [4].

Метою Закону України "Про науково-технічну інформацію" № 1170-VII від 27.03.2014 є створення правової бази для одержання та використання науково-технічної інформації. Документ регулює правові й економічні відносини громадян, юридичних осіб, держави, що виникають при створенні, одержанні, використанні та поширенні науково-технічної інформації, а також визначає правові форми міжнародного співробітництва в цій галузі [5]. Відповідно до ст. 1 розділу 1 поняття "інформація" визначається як будь-які відомості та/або дані, що можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Важливим документом є Закон України "Про національну програму інформатизації" № 922-VIII від 25.12.2015, в якому зазначено, що Програма формується, виходячи з довгострокових пріоритетів соціально-економічного, науково-технічного, національно-культурного розвитку країни з урахуванням світових тенденцій і досягнень у сфері інформатизації, й спрямована на розв'язання найважливіших загально-суспільних проблем (забезпечення розвитку освіти,

науки, культури, охорони довкілля і здоров'я людини, державного управління, національної безпеки та оборони держави й демократизації суспільства), а також створення умов для інтеграції України у світовий інформаційний простір відповідно до сучасних тенденцій інформаційної геополітики. Крім того, зазначено, що програми та проекти (або їх частини), спрямовані на створення, розвиток й інтеграцію інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, передбачають придбання засобів інформатизації для забезпечення функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, установ, організацій, що утримуються бюджетним коштом, виконуються як складові частини Національної програми інформатизації, якщо інше не передбачено законодавством. Головною метою Програми є створення умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, перевіреною та повною інформацією завдяки широкому використанню інформаційних технологій, а також для підтримання інформаційної безпеки держави. Документ спрямовано на вирішення таких основних завдань: формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних і гуманітарних передумов розвитку інформатизації; впровадження сучасних інформаційних технологій у відповідних сферах суспільного життя України; формування системи національних інформаційних ресурсів; створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо; створення загальнодержавних систем інформаційно-аналітичної підтримки діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування; підвищення ефективності вітчизняного виробництва на основі широкого використання інформаційних технологій; формування та підтримка ринку інформаційних продуктів і послуг; інтеграція України у світовий інформаційний простір. Відповідно до ст. 1 розділу 1, поняття "інформатизація" трактується як сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, спрямованих на поліпшення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, зорієнтованих на застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки [6].

Важливим є й Закон України "Про доступ до публічної інформації" № 319-VIII від 9.04.2015, в якому визначено порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, якою володіють суб'єкти владних повноважень, інші розпорядники публічної інформації, визначені цим законом, та до інформації, що становить суспільний інтерес [7].

У Постанові Кабінету Міністрів України "Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах" № 938 від 7.09.2011 визначено загальні вимоги та організаційні засади забезпечення захисту державних інформаційних ресурсів або інформації [8].

Не менш важливим є й Закон України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах" № 1170-VII (1170-18) від 27.03.2014, який регулює відносини у сфері захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах [9].

Законом України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007—2015 рр." № 537-V від 9.01.2007 визначено стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, серед яких — розширення національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція зі світовою; створення загальнодержавних інформаційних систем, насамперед у сферах освіти, науки; вдосконалення законодавства з регулювання інформаційних відносин. У документі зазначено, що національна політика щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні ґрунтується на засадах: пріоритетності науково-технічного та інноваційного розвитку держави; формування сприятливих законодавчих і економічних умов; всебічного розвитку загальнодоступної інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів та забезпечення повсюдного доступу до телекомунікаційних послуг та ІКТ; сприяння збільшенню різноманітності та кількості електронних послуг, створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів; поліпшення кадрового потенціалу; посилення мотивації щодо використання ІКТ; широкого впровадження ІКТ у науку, освіту, культуру, охорону здоров'я, охорону довкілля; підтримання інформаційної безпеки. У законі зазначено, що загальнодоступна інформаційна інфраструктура держави формується завдяки: розвитку національної, галузевих і регіональних інформаційних систем, мереж та електронних ресурсів, інформаційно-аналітичних систем органів державної влади й органів місцевого самоврядування; створення в електронній формі архівних, бібліотечних, музейних фондів та інших фондів закладів культури, формування відповідних інформаційно-бібліотечних та інформаційно-пошукових систем. Окрім того, наголошено на важливості прискореного впровадження ІКТ в аграрний сектор економіки України та на потребі забезпечення: зменшення нерівності в доступі до інформаційних ресурсів; гідної інформаційної ідентифікації нашої держави у глобальному інтернет-просторі; генерування національних інформаційних ресурсів в економічній, науково-технічній, соціальній, національно-культурній сферах, охороні довкілля тощо; відповідності електронних інформаційних ресурсів стандартам і технічним регламентам, загальнодержавним, галузевим і локальним класифікаторам та довідникам; створення необхідної технічної й технологічної інфраструктури, електронних інформаційних ресурсів в архівах, бібліотеках і музеях, науково-дослідних установах з визначенням вимоги щодо обов'язкового зберігання в єдиному електронному форматі результатів наукової діяльності та забезпечення вільного доступу до результатів наукових досліджень, що здійснювалися за кошти Державного бюджету України на створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів. У документі зазначено, що особливу увагу в розбудові інформаційного суспільства

варто приділити впровадженню ІКТ у бібліотеках, архівах, музеях та інших закладах культури; переведенню в електронний формат національних надбань у сфері культури та мистецтва [10].

Метою Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів" № 259-р від 5.05.2003 є визначення стратегії формування системи національних електронних інформаційних ресурсів. У документі регламентовано основні засади й напрями створення, використання та захисту національних ресурсів. Зазначено, що під час формування системи національних ресурсів мають використовуватися технології й засоби, спроможні забезпечити їх необхідний рівень та доступність через глобальні інформаційні мережі [11].

Закон України "Про Національний архівний фонд та архівні установи" № 316-VIII від 9.04.2015 регулює відносини, пов'язані з формуванням, обліком, зберіганням і використанням Національного архівного фонду та інші питання архівної справи [12].

На нашу думку, сучасні законодавча та нормативно-технічна бази України у сфері інформаційної діяльності сьогодні потребують вдосконалення, оскільки їм притаманна певна невизначеність у головних питаннях, а також суперечність і незбалансованість нормативних документів. Зокрема, нагальним є створення та введення в дію нормативно-правових актів, що регулюють відносини, пов'язані з використанням глобальної мережі Інтернет. Для здійснення поступового переходу до централізованої структури державного управління процесами розбудови спеціальних телекомунікаційних систем, спеціальних інформаційних систем і ресурсів, підтримання інформаційної безпеки та створення національної інформаційної інфраструктури потребує вдосконалення система державного управління цими процесами, а також система формування, використання і захисту національних інформаційних ресурсів та інформаційного простору. Не жито реальних заходів до утворення корпоративної інформаційної мережі, яка зв'язуватиме науково-дослідні установи, міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, академічні заклади та бібліотеки на базі регіональної комп'ютерної мережі [13].

Список використаної літератури

1. Кохановська О. В. Джерела регулювання інформаційних відносин в Україні (теоретико-правовий аспект) / О. В. Кохановська // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. — 2005. — С. 15—19.
2. Конституція України: прийнята на 5 сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. — Київ, 1996. — 119 с.
3. Про бібліотеки і бібліотечну справу: закон України // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 33/95-ВР.
4. Про інформацію: закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 2756-17.
5. Про науково-технічну інформацію: закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 1170-VII.
6. Про національну програму інформатизації: закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 922-VIII.
7. Про доступ до публічної інформації: закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 319-VIII.

8. Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах : постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 № 938.
9. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 1170-VII (1170-18).
10. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007—2015 роки : закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 537-V.
11. Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів : розпорядження Кабінету Міністрів України № 259-р. від 5.05.2003.
12. Про Національний архівний фонд та архівні установи : закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 316-VIII.
13. Інформація як особливий об'єкт цивільних прав. — Режим доступу: <http://diplomna5.com/ref-28244/>. — Назва з екрана.

В статті проаналізовані нормативно-правові аспекти регулювання інформаційної діяльності.

The article analyzes regulatory and legal aspects of regulation of information activity.

Надійшла до редакції 5 лютого 2018 року

ЖУРНАЛІСТИКА ТА ЗМІ

УДК 654.195:316.77](100=161.2)

Тетяна Гіріна,

доцент, кандидат наук із соціальних комунікацій,
докторант Інституту журналістики

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Проблемологія українськомовного радіомовлення у світовому медіасередовищі

Розкрито проблемне поле дослідження українськомовного радіомовлення в умовах трансформованого конвергентного світового медіапростору. Дослідження міжгалузевої наукової літератури забезпечило систематизацію знань про процес від постановки до розв'язання проблем у науці у формі теоретичної моделі причинно-наслідкової єдності етапів вирішення проблемної ситуації, що дало змогу представити архітектуру дослідження українськомовного радіо у світовому медіапросторі.

Ключові слова: конвергенція, проблемна ситуація, проблемологія, світове медіасередовище, трансформація, українськомовне радіомовлення.

Постановка проблеми. Теоретико-методологічні засади дослідження українськомовного радіо у світовому медіапросторі є конструктом для усвідомлення проблемного поля соціально-комунікаційної діяльності. Важливість реального конструювання наукових аспектів, що потребують відповідей, лежить у площині переходу від релятивістських суджень до обґрунтованого вирішення проблемної ситуації з екстраполяцією підсумків на практичний ґрунт. Це завдання, в об'єктивній ситуації інтенсифікації професійного-виробничих темпів, може бути обмежено щодо комплексного системного споглядання за трансформацією інституту сучасних медіа, зокрема через наукове визнання історії, етапів становлення, до трансформації в умовах глобального світу в перспективі, що визначаємо радше не роками, а етапами еволюції технічно-інженерної думки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 1960-х рр. на теренах СРСР зафіксовано перші спроби заповнення наукового дефіциту у сфері проблемології. В. Глушков, В. Брановицький, О. Довгялло

тлумачили її як "спеціальну наукову дисципліну, що досліджує завдання (а також засоби, способи і процеси їх рішення)" [3]. Дослідники пропонували розглядати проблемологію як галузь системології (загальної теорії систем). Першу докторську дисертацію у цій сфері, присвячену гносеологічному аналізу наукової проблеми за авторства Є. Жарікова, захищено 1968 р. В Україні старт науковому осмисленню перспективної науки дала кандидатська дисертація В. Макеєва "Проблема як форма мислення" (Київ, 1970). Дослідник математичної психології, педагог Л. Фрідман 1972 р. виклав напрями досліджень у проблемології (Київ, 1972), а 2001 р. деталізував наукове уявлення про науку, репрезентувавши її квінтесенцію у підручнику "Основи проблемології". Праця залишається взірцевою та слугує підґрунтям для досліджень у різних сферах наукового знання, зокрема з хімії, фізики, біології Л. Обухова, психології М. Казакова, педагогіки В. Утьомова та ін. Кандидат філософських наук О. Гасяк 1977 р. вивчав гносеологічну природу наукової проблеми, нині його автор-